

ROMÂNII TRANSILVĂNENI ÎNTRE SENTIMENTUL IDENTITĂȚII NAȚIONALE MODERNE ȘI CEL AL APARTENENȚEI LA IMPERIUL HABSBURGIC ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA

Petre DIN

Din punct de vedere politic secolul al XVIII-lea a coincis cu înagurarea a două regimuri politice: regimul fanariot în Moldova și Țara Românească și cel habsburgic în Transilvania. Soluția fanariotă impusă de turci a fost caracterizată de corupție, dorință de îmbogățire rapidă și sporirea dependenței față de puterea suverană. În pofida acestor caracteristici de ansamblu, trebuie menționată și prezența unor domnitori fanarioți, influențați de ideile iluministe și de modelele europene ale suveranilor luminați, care au realizat reforme administrative, sociale, legislative și culturale. Pe acest fundal, Țările Române au reușit menținerea individualității proprii. Ele și-au păstrat instituțiile interne: biserica, justiția, sistemul proprietății, sistemul vamal. Autonomia, deși afectată a fost respectată.

Românii transilvăneni integrați Imperiului Habsburgic au rămas sub jurisdicția regimului politic medieval *Unio trium nationum*. Conform acestuia, românii, majoritatea populației principatului, rămân în afara regimului constituțional și erau tolerați sub aspect confesional. Totodată însă, administrația habsburgică a însemnat și debutul unui proces de modernizare economică, politică, socială și instituțională, stimulată de spiritul ideologiei iluministe. Reformismul Curții Vieneze se realizează în paralel cu procesul de formare a identității naționale a românilor.

Confrunțați cu un asemenea statut, românii nu contau ca națiune politică și nici ca religie recunoscută, ei urmăreau ca prin unirea cu biserica Romei să vină în întâmpinarea politicii Habsburgilor, încercând să depășească percepția de religie schismatică, iar prin aspirația la regimul privilegiilor ilirice în sudul Transilvaniei și Banat sperau în obținerea dreptului și privilegiilor care le dețineau sârbii.¹

În timpul discuțiilor, Curtea Veneză a manifestat o deosebită flexibilitate, solicitând nu o convertire integrală ci doar acceptarea a patru puncte esențiale: recunoașterea supremației papale; purcederea Sfântului Duh și de la Fiul (filioque), recunoașterea purgatoriului între paradis și infern, utilizarea pâinii nedospite la euharistie – cei uniți cu biserica Romei își păstrau riturile și datinile. Românilor uniți li s-au promis unele avantaje materiale: clerul ortodox urma să beneficieze de privilegii asemănătoare cu cele ale clerului catolic, iar populației obișnuite i se ofereau perspective de a depăși statutul de marginalizați politic și social.²

Strategia habsburgică a întâlnit în Transilvania frustrările populației majoritare românești ce se dovedea receptivă la prozelitismul catolic, dorind să acceadă mai întâi la avantajele de ordin social, economic și politic, decât la elementele de ordin doctrinal. „Românii, mireni, uniți cu biserica romano-catolică, să fie primiți și să fie înaintați în toate dregătoriile, ca cei de celelalte națiuni și religii din patrie, iar fiii lor să fie primiți în școlile catolice și la fundațiile școlare”³. Indiferent de conotațiile negative sau pozitive ale actului unirii unui segment important al bisericii ortodoxe cu biserica romano-catolică, el rămâne un act istoric de mare însemnătate, deoarece a reprezentat un element de conectare la cultura apuseană, a însemnat obținerea unor promisiuni ce vizau schimbarea statutului socio-politic al românilor și nu în ultimă instanță, a favorizat contactul cu o civilizație ale cărei structuri și instituții ne-au oferit modele pentru viitor.

Pe aceleași coordonate, episcopul Inochentie Micu-Klein, solicita Curții Vieneze recunoașterea românilor ca a patra națiune, egală în drepturi cu națiunile privilegiate (maghiară, sâsească și secuiască), dreptul de-a fi

¹ Toader Nicoară, *Transilvania la începuturile timpurilor moderne (1680-1800). Societate rurală și mentalități colective*, Presa Universitară Clujeană, 1997, p.10

² Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1999, pp. 156-157.

³ Teodor V. Păcățian, *Cartea de Aur*, vol. I, Marschall, Sibiu, 1904, p.31

reprezențați în Guberniu, Diele, Tabla regească, comitate, districte, scaune și comunități. În sprijinul solicitărilor sale, Inochentie a adus în dezbatere argumentația istorică a originii latine, vechimii și continuității românilor pe teritoriul vechii Dacii, dar și faptul că era populația cea mai numeroasă din Transilvania. În acest mod s-a profilat o concepție modernă despre societatea românească și națiune, în care erau angrenate toate structurile sociale: mica nobilime, clerul, intelectualitatea și masele țărănești.

Memoriul contelui Leopold Clary înaintat autorităților imperiale este o oglindă fidelă a tabloului social al supușilor români „Jobăgia, căreia îi esle supus aproape întreg poporul românesc e o apăsătoare povară care-i îmbăcșește supusului aerul și îi face nesuferită patria. Poporul român a îndurat mereu un tratament inuman, a fost adus la disperare, și de la aceasta la emigrare”⁴. Referindu-se la condițiile materiale ale iobagului, contele precizează: „Casa mizeră, care prea puțin apără de frig, îmbrăcăminte tot atât de mizeră, o femeie uscată de sărăcie, copii nevoiași, câmpuri pe jumătate pustii, cămări goale, vite vlăguite sunt o priveriște de chin, nicidecum de speranță în vreo schimbare a ororilor vieții.”⁵

Cu toate acestea, spiritul civilizator austriac va avea consecințe importante în Transilvania. Dacă în jurul anului 1700, majoritatea populației erau iobagi, fără o elită care să le facă cunoscute doleanțele în forurile de conducere și marginalizați politic și confesional, timp de două sute de ani, societatea românească va fi martora unui progres instituțional, politic și economic.

Pentru ortodocșii care nu acceptaseră unirea cu Biserica Romei, condiția materială a rămas deficitară. Ea a determinat crearea unei largi propagande ostile împotriva unirii religioase realizată de călugărul Sofronie din Cioara. Momentul Sofronie și întregul tumult ce a urmat, a determinat reluarea activității petiționare cu mai mare virulență în scopul rezolvării doleanțelor românești. Imaginarul iobagilor români, nemulțumiți de opresiunea regimului stărilor manifestă semne prevestitoare ale unei radicalizări a mesajului politic, așa cum reiese din declarația unui grup de țărani: „Am spus-o și nu ne-ați crezut, să se vadă acum că, dacă cererea și dorința noastră nu vor fi îndeplinite, din pricina multor necazuri și încercări îndurate nu vom mai da crezare nici unei porunci și nu vom crede, decât dacă vom primi poruncă regală.”⁶ Sofronie dispăruse de mult din țară dar în Transilvania tot mai circulau proclamații împotriva „domnilor”, li se spuneau „scrisorile lui Sofronie”. Ele conțineau texte în care obiectivele confesionale se îmbinau cu cele sociale. Se crease, așadar, premisele favorabile unui climat mental de constituire a unei identități naționale moderne. „Acum stați uniți și grăbiți-vă la război ca să gonim unirea și iobăgia din țară [...] Și să nu credeți că aceasta este o glumă sau poveste, ci grăbiți-vă căci nu știți ceasul ce va veni și porunca.”⁷ Refuzul acceptării Unirii reiese dintr-un document din 1762 care evidențiază și unitatea de interese a românilor: „Unație ce s-au scos/ Ci numai ca să ne răsnească/ De frații din Țara Românească/ Și din Țara Moldovenească/ Ba încă și între noi, din Ardeal.”⁸

Pe acest fundal, în calitate de comandant al trupelor imperiale, generalul Nicolae Adolf von Buccow a restabilit situația utilizând chiar tunul pentru a distruge anumite mănăstiri și schituri ortodoxe. Din dispoziția generalului s-au realizat conscripții care să stabilească numărul românilor ortodocși și pe cel al greco-catolicilor. Rezultatul a arătat o superioritate numerică a ortodocșilor: 128.635 familii cu 1365 preoți și 1362 biserici, în timp ce greco-catolicii aveau doar 25.223 familii, dar 2250 preoți și 515 biserici.⁹

Aceluiași Buccow i se datorează înființarea regimentelor grănicerești având concursul direct al împărătesei Maria Tereza. Constituirea regimentelor românești în spațiile de graniță ale Transilvaniei a avut un impact puternic în procesul agregării identității naționale moderne. Regimentul al II-lea cu sediul la Năsăud a avut gravat pe emblemele lui inscripția „Virtus romana rediviva” (Virtutea română reînviată), prin care s-a încercat scoaterea în relief a originii latine a grănicerilor și preluarea unor simboluri latine (Vulturii imperiali). În legătură cu denumirea regimentului și naționalitatea trupei care-l alcătuieste este de notat ideea că atât în textele redactate în limba latină cât și pe sigiliu era gravată și formula Sigill Legions Valachicae nr. 17. Grație cadrelor ofițerești ale regimentelor de graniță se constituie o nouă structură socială ce va contribui într-o pondere însemnată la procesul de individualizare a entității naționale românești în Transilvania.

⁴ Mathias Bernath, *Habsburgii și începuturile formării națiunii române*, Editura Dacia, Cluj, 1984, p.220

⁵ *Ibidem*

⁶ Toth Zoltan, *Mișcările țărănești din Munții Apuseni până la 1848*, Editura R.P.R. București, 1955, p.150

⁷ *Ibidem*

⁸ David Prodan, *Supplex Libellus Valachorum*, București, 1984, p.214

⁹ Mircea Păcurariu, *Istoria bisericii românești din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș*, Cluj-Napoca, 1992, p.219

Deschiderea școlilor din Blaj la 1754, care au drept obiectiv pregătirea în special a cadrelor clerului greco-catolic, reprezintă un moment important în istoria culturii și a învățământului românesc. Cele trei „ordinațiuni” ale episcopului Petru Pavel Aron fac cunoscut clerului unit cu biserica Romei că prin acest act cultural satisface nu numai o veche doleanță a clerului și a națiunii sale dar realizaseră și o aspirație a fostului împărat Carol al VI-lea, susținută și de urmașii lui, împărăteasa Maria Tereza. Episcopia greco-catolică cu reședința la Blaj a corespuns unei necesități culturale incontestabile, deoarece, prin trimiterea celor mai buni tineri cu burse de studii în capitala imperiului și la Roma, va favoriza apariția mișcării politice, culturale, Școala Ardeleană. Ea va avea un rol esențial în procesul de renaștere națională a românilor din provinciile habsburgice.¹⁰ Bazându-se pe argumentele istorice, originea latină, vechimea și continuitatea, unitatea etnică și confesională, reprezentanții Școlii Ardelene au solicitat egalitatea în drepturi a românilor cu celelalte „națiuni” din Transilvania, implicarea lor în administrarea și conducerea provinciei, numirea în funcții militare și juridice. Așadar, Școala Ardeleană a contribuit în mod incontestabil la procesul de renaștere și la conturarea programului politic național în secolul al XVIII-lea.

Guvernarea împărătesei Maria Tereza (1740-1780) și îndeosebi a fiului acesteia Iosif al II-lea (1780-1790) sunt momente decisive în direcția afirmării națiunii române din Transilvania subordonată regimului habsburgic. Intelectualul sârb Dositei Obradovici a perceput inițiativele reformiste întreprinse de împăratul Iosif al II-lea ca o „epocă de aur”¹¹, prin impactul pozitiv în sensibilitatea colectivă. Călătoriile lui Iosif al II-lea în Transilvania reprezintă o modalitate prin care realitatea transilvăneană este percepută la adevărata sa dimensiune. Constatările sale reflectă înțelegere și compasiune pentru români dar și caracteristici inumane ale iobăgiei. „Acești sârmani supuși valahi care indubitabil sunt cei mai vechi și cei mai numeroși locuitori ai Transilvaniei sunt de toți chinuiți, fie de unguri sau sași, și copleșiți de nedreptăți. Și astfel dacă recunoaștem aceasta, soarta lor este vrednică de plâns, încât este de mirare că au mai rămas atât de mulți dintre acești oameni și nu au fugit cu toți.”¹²

Precizările împăratului sunt o apologie continuă a românilor opresați de regimul stărilor politice care limitau afirmarea calităților naționale. „Nu contest că în cultură, îndeosebi în sânge, valahul este un gospodar rău și că își cultivă rău pământurile, dar nu ar putea fi altcumva dacă el nu este sigur de proprietatea sa, nici măcar de pe o zi pe alta și dacă zilnic, aproape ceas de ceas este sau poate fi luat la lucru, după bunul plac al stăpânului său, cum să se mai preocupe în astfel de împrejurări de pământul său și să se străduiască.”¹³

Crearea școlilor de la Blaj, 1754, constituirea regimentelor grănicerești românești, 1762, trimiterea de tineri la studii la Universitățile de la Roma și Viena, numirea unui episcop al românilor ortodocși în persoana lui Dionisie Novacovici în 1761, Edictul de toleranță din 1781 care elimina restricțiile confesionale pentru ortodocși la ocuparea demnităților publice, decretul de „concivilitate” care recunoștea egalitatea românilor cu sașii pe Fundus Regius (pământul regesc) în ceea ce privește dreptul la proprietate, la așezarea și achiziționarea de proprietăți în orașe, accesul în bresle și meserii, desființarea națiunilor politice și a autonomiilor lor, decretarea tuturor locuitorilor ca cetățeni egali în drepturi și integrarea românilor corpului social al imperiului, dar mai ales, desființarea iobăgiei prin patentă imperială din 22 august 1785, politica școlară inițială de împărat prin Norma Regia, toate aceste inițiative au determinat o îmbunătățire a statutului existențial al românilor ardeleni. Analizând în ansamblu toate deciziile luate de Iosif al II-lea și de aparatul său politic trebuie să recunoaștem mutațiile survenite în mentalitatea românilor transilvăneni.

Atitudinea denofilă a împăratului și impactul ei în mentalitatea țărănimii o putem sesiza într-o interesantă reflecție a istoricului David Prodan. Țărănimea constată cu nu mai e lăsată la discreția stăpânilor săi, iar nobilul nu mai este atotputernic și inatacabil. Și deasupra lui este o lege, o autoritate supremă care se arată ocrotitoare a împăratului. Mental, există și pentru supus un drept, o justiție care, dacă nu se respectă se consideră abuz. Nu împăratul este vinovat pentru starea lor actuală ci nobilimea. Individul poate face acum mai bine distincția între „legal” și „illegal”, e mai conștient de nedreptate și meditează asupra răului existențial.¹⁴

¹⁰ Ion Lungu, *Școala Ardeleană*, București, 1978, p.86

¹¹ David Prodan, *op.cit.*, p.329

¹² Mathias Bernath, *op.cit.*, p.241

¹³ *Ibidem*

¹⁴ David Prodan, *Răscoala lui Horea*, vol.I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979, p.81

După 1750, sentimentul identității naționale moderne, se constată cu deosebire în provinciile românești guvernate de Curtea de la Viena. Episcopul Inochentie Micu-Klein a preluat ideile susținute de cronicari și de umaniști, latinitatea românilor, vechimea lor în Transilvania, transformându-le în argumente solide utile programului de emancipare națională a românilor transilvăneni. Creatoarea ideologiei naționale, Școala Ardeleană a devenit militantă și a furnizat intelectualilor și oamenilor politici premise spirituale în dezvoltarea conștiinței naționale moderne. Răscoala populară din 1784 condusă de Horea, Cloșca și Crișan a reliefat anumite accente naționale. Pe lângă componenta socială, răscoala și-a propus să-i determine pe nobili să se boteze în ritul ortodox, iar fetele nobile să se căsătorească cu iobagi români.¹⁵ Istoricul Ioan Ranca conturează caracterul unei mișcări naționale oferind o serie de argumente. Țăranii români în alianță cu Biserica ortodoxă și intelectualii locali, au încercat să înlăture dominația nobilimii maghiare. Ranca precizează, cu ajutorul documentelor, că Horea, prin Gheorghe Ciocan și Kadar Iosif, a încercat să intre în legătură cu românii din Moldova, pentru a obține sprijin, în susținerea mișcării sale. Istoricii maghiari au constatat caracterul național al mișcării lui Horea. Într-o scrisoare a unui preot Nemegyei Janoš, din Aiud, se afirma: „Acești preoți de la sate răspândeau în același timp ideile eliberării naționale. Ei vorbeau țăranilor despre originea lor română, de faptul că sunt băștinașii țării, că au fost asupriți și supuși cu forța dar că a sosit timpul să arunce jugul.”¹⁶

Supplex Libellus Valachorum din 1791, primul program politic modern al românilor din Transilvania este un moment important în procesul de afirmare a identității naționale. El subliniază ideea că interesul național, devine primordial în fața asperităților confesionale dintre românii greco-catolici și cei ortodocși.

Supplex-ul s-a născut într-o perioadă când întreaga Europă era bulversată de suflul revoluției franceze de la 1789. Reformele iosefine aduseseră parțial rațiune, echilibru și utilitate în monarhie, dar nu rezolvase marile probleme ale societății transilvănene. Pe acest fundal își făceau simțite efectele eliberatoare dar și exemplul mobilizator al revoluției franceze. Postulatele Supplex-ului subliniau desființarea denumirii „jignitoare de toleranți”, egalitatea în drepturi a românilor, inclusiv a celor ortodocși, cu națiunile „regnicolare”, numirea în funcții publice și alegerea deputaților în dietă să se facă în raport cu numărul de locuitori¹⁷, fapt care în condițiile demografice din Transilvania conducea la predominanța elementului românesc în ierarhia economică, socială și politică.

Chiar dacă Supplex-ul a fost respins pe raționamentul că recunoașterea sa ar fi determinat răsturnarea „ordinii” constituționale, redactarea lui a consolidat sentimentul identității naționale. Cultul pentru națiune a devenit în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, o constantă a intelectualilor români. În acest sens a apărut preocuparea pentru dezvoltarea școlii și relevarea trecutului istoric, pentru conturarea elementelor esențiale ale conștiinței naționale și pentru unificarea politică a națiunii române realizată în două etape: 1853 și 1918.

Secolul al XVIII-lea a reprezentat perioada implementării spiritului politic habsburgic în mentalitatea colectivă românească. Confrunțați cu efectele negative ale regimului națiunilor politice, românii au perceput noua guvernare habsburgică ca pe un prilej fericit de a se situa sub patronajul Casei de Austria, îndeosebi al împăratului ale cărui inițiative politice, sociale și culturale au câștigat bunăvoința elementului românesc. Experiența conviețuirii româno-austriece, puterea suveranului habsburgic și a instituțiilor care administrează Transilvania, de a îmbunătății condiția existențială, generează și proiectează, la nivelul sensibilității colective românești, convingerea aproape mesianică în forța mântuitoare a împăratului și a Casei de Austria. Elita laică și ecleziastică e cucerită de iosefinism și îmbrățișează cu fervoare cauza împăratului reformator. Gheorghe Șincai e cucerit de persoana împăratului „sub care au resuflețit românii și eu atunci înflorind mult puteam.”¹⁸ „Mă jur, de-a pururi vrednic era să trăiască”, se exprima în Elegia sa, același Șincai. Cele mai multe cărți care se tipăresc aduc mulțumiri în prefețele lor împăratului pentru că a permis dezvoltarea științelor și a școlilor, a încurajat cultura națională. Șincai în *Elegia* sa aduce mulțumiri împăratului Iosif al II-lea, datorită căruia s-au creat în Transilvania numeroase școli românești. „După porunca ce Iosif mi-a dat, apostolicul rege/ Și străbătând-o de trei ori în școlile noastre române/ Multe am făcut de folos pentru cinstirea națiunii și a limbii/ ...închinându-le toate/ Binelui obștei.”¹⁹

¹⁵ Florin Constantiniu, *op.cit.*, p.179

¹⁶ Ionuț Țene, *Cronici de istorie românească*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca, 2003, p.86

¹⁷ Textul Supplex-ului la David Prodan, *Supplex Libellus Valachorum*, Editura Științifică, București, 1963, p.504

¹⁸ I. Bianu, N. Hodos, *Bibliografie românească veche*, tom III, București, 1910, p.291

¹⁹ Gheorghe Șincai, *Elegia*, în traducerea lui Teodor Naum, în „Gând românesc”, VIII, București, 1940, nr.1-4, p.54-59

Referitor la împărăția Casei de Austria, Samuil Micu adoptă un ton laudativ afirmând că: „De la Leopold I ar fi început românii o le merge mai bine”, împărăteasa Maria Tereza „ar fi fost o milostivă mamă”, iar împăratul Iosif al II-lea, fiul acesteia, i-ar fi întrecut pe toți, pentru că între altele, a fost un „împărat și domn foarte milostiv și drept cu săracii, bun părinte”, a desființat iobăgia „care era un chip de robie păgânesă.”²⁰ Limbajul utilizat de Samuil Micu decodifică ideea că extraordinara agregare populară și intelectuală în jurul Casei de Austria s-a datorat percepției pozitive a împăraților austrieci, ce devin exponenți ai interesului românesc, justițiar infailibili și spirite demofile care se aproprie de problematica celor mulți făcând eforturi pentru a o îmbunătăți.

Altă constatare ar fi aceea că Imperiul Habsburgic era perceput ca a doua patrie a românilor ardeleni. Din optica coeziunii politice tradiționale, Casa de Austria semnifică, în versiunea românilor „unicul izvor al suveranității și al autorității statale.”²¹ Datorită inițiativelor habsburgice condiția existențială românească a suferit importante schimbări: dezvoltarea rețelei de drumuri, desecările și defrișările, extinderea orașelor și a piețelor, dezvoltarea comerțului intern și de tranzit, înființarea de noi oficii administrative ca și construirea de clădiri ale oficiilor, angajarea de funcționari, o serie de dispoziții referitoare la reglementarea sectorului public, modernizarea tehnicii agricole promovată pe diferite canale, așezarea de coloniști din Europa Centrală și de Vest, construirea unui sistem poștal întregul complex al ctitoriilor industriale, cum au fost cele din Banatul Montan și din Bucovina, creșterea substanțială a populației, toate acestea au avut drept obiectiv îmbunătățirea situației interne a principatului transilvănean (cf. lui Harald Heppner)

Intellectualii români cu idei iluministe s-au integrat politic și cultural în ethosul imperiului, fapt care nu a întârziat însă consolidarea identității naționale în provinciile istorice locuite de români. Reprezentanții Școlii Ardelene au studiat la Viena noile reglementări ale reformei învățământului pentru Transilvania, Norma Regia. Viena a reprezentat, în primul rând, contactul cu Aufklarung-ul și cu centrul decizional al iosefinismului. Studiul bibliotecilor vieneze, audierea cursurilor unor iluștri profesori austrieci le-au favorizat integrarea intelectuală în Europa luminilor. Ulterior, Samuil Micu a tradus Logica lui Christian Baumeister, operele filozofului Christian Wolff, creatorul unei școli în domeniul dreptului natural. Traducerile intelectualilor români nu sunt doar o simplă familiarizare cu ideile iluministe ale Aufklarung-ului, ci idei regândite, adaptate la condițiile concrete ale Transilvaniei din perioada respectivă.²²

În capitala imperiului, reprezentanții Școlii Ardelene au întreținut contacte personale cu istoricii sași și unguri dar în egală măsură și cu istoricii austrieci Franz Joseph Sulzer, Johann Christian Engel, Joseph Karl Eder, chiar dacă față de comentariile ultimilor trei, românii au avut o atitudine critică. În 1800, Samuil Micu este vizitat de istoricul austriac Engel în opinia căruia iluministul ardelean este „un erudit filolog și istoric român.”²³ Spre deosebire de Samuil Micu, Gheorghe Șincai și Petru Maior, Ioan Budai-Deleanu a participat la ședințele societății secrete vieneze de stânga („Kreuz – Bruderschaft”)²⁴

Buda și Pesta sunt alte centre europene unde este atestată prezența reprezentanților Școlii Ardelene. Având sprijinul episcopului Ignatie Dorobant, Samuil Micu devine cenzor al lucrărilor românești editate la tipografia Universității din Buda. Moartea sa a împiedicat publicare integrală a lucrării: *Istoria, lucrările și întâmplările românilor*. Petru Maior tipărește în 1812 cartea sa fundamentală, *Istoria pentru începutul românilor în Dachia*, și în 1813, *Istoria bisericii românești*. Lucrările publicate de acești intelectuali iluminiști prin conținutul și natura aspectelor dezbătute a contribuit la procesul de formare și consolidare a identității naționale românești în Transilvania, la colportare de cunoștințe științifice și de combatere a superstițiilor, a stimulat lupta pentru drepturi politice și culturale naționale.

Reprezentanții Școlii Ardelene prin demersurile culturale și naționale s-au integrat în sistemul politic al imperiului. Ideile lui Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Budai-Deleanu situează iluminismul românesc în „crepusculul epocii luminilor” fiind influențat de școala istorică romantică germană și de cea a lui Herder.²⁵ Opera istorică și culturală a Școlii Ardelene se raportează în mare măsură la diverse curente și

²⁰ Samuil Micu, *Istoria și lucrările și întâmplările românilor*, tom. III, Blaj, 1801, p.201-202

²¹ Sorin Mitu, *Construirea ideii de patrie la intelectualii români din Transilvania în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în „Studii de istorie a Transilvaniei”, Editura Accent, Cluj, 2000, p.246

²² Ion Lungu, *Școala Ardeleană*, Editura Viitorului Românesc, București, 1995, p.354

²³ *Ibidem*, p.113

²⁴ *Ibidem*, p.268

²⁵ *Ibidem*, p.68

orientări intelectuale iosefinism, Aufklärung și a încercat adaptarea acestora la realitățile politice și culturale din Transilvania. Tot din această perioadă datează atât configurarea unor proiecte de unire a românilor sub coroana împăratului de la Viena dar și de consolidare a solidarității românești în întreg arealul locuit de români. În aceste condiții, energiile românilor transilvăneni au evidențiat aspirațiile de emancipare națională și modernizare a societății românești și prin cultivarea lor neîntreruptă au creat premisele Marii Uniri de la 1918.

Summary

The Romanians were persecuted not only from a political social point of but also from a religions one. Those who did not accept the conversion to the spirit of the religions reform, of the clergy and of the Romanian bishop, were threatened with prison, confiscation of wealth and even death.

Confronted with such a status the Romanians did not matter either as a political nation or as a recogniyed religion; they wanted that the union with the church of Rome would welcome the Habsburg politics; they tried to surpess the aspiration the perception of the schismatic religion and through their aspiration to the regime to achieve the right and privileges which the Serbians had.

The emperor's popularity was strenghtened not only by the direct contact made during his journey but also by his reformist measures which welcomed the Romanian horizon of expectations. The acquisition of this belief was possible due to the three reforms the edict of tolerance, the reform of granting the right of cohabitation on the royal land and the abolition of serfdom throught the imperial patent of 22th August 1785.

As a result the Romanian intellectuals assumed the imperial discourse especiuallly when it welcomed their own horizon of expetations. The elite and the intellectuals enjowed the emperor's reforming politics. They were granted ranks and titles estates and aristocratic diplomas. These good will gestures towards the Romanian elite suggested the imperial Kindness through the spreading of rumors. The intellectuals dedicated odes and elegies to the emperor motivating thees the myth of the good emperor.